

ساعاتجان مالگاجدار ۇلى

شۇاقتى كۆنرەنەر

شىنجاڭ خالق باسپاسى

光明日报 (CIP) 目录

光明日报出版社 乌鲁木齐 2004

(重印 7. 2003)

ISBN 978-7-528-09038-9

1. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

2. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

3. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

4. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

شۇاقتى كۆندەر

光明日报出版社
乌鲁木齐

شۇاقتى كۆندەر

光明日报 (CIP) 目录

光明日报出版社 乌鲁木齐 2004

ISBN 978-7-528-09038-9

1. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

2. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

3. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

4. 光明日报 (CIP) 目录 (重印) 乌鲁木齐 2004

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

ISBN 978-7-528-09038-9

图书在版编目(CIP)数据

光明时代/沙哈提江著. 乌鲁木齐: 新疆人民出版社, 2004. 9
(2009. 7 重印)

ISBN 978 — 7 — 228 — 09039 — 6

I. 光... II. 沙... III. ①小说 — 作品集 — 中国 — 哈萨克语 (中国少数民族语言) ② 散文 — 作品集 — 中国 — 哈萨克语 (中国少数民族语言) IV. I217.2

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2004) 第 092144 号

责任编辑: 苏里坦

校 对: 马吾提克

封面设计: 夏提克

光明时代 (哈萨克文)

沙哈提江 著

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码: 830001)

新疆新华书店发行

新疆新华华龙印务有限公司印刷

787×1092 毫米 32 开本 8.5 印张

2005 年 8 月第 1 版 2009 年 7 月第 2 次印刷

印数: 1501 — 3500

ISBN 978 — 7 — 228 — 09039 — 6 定价: 12.00 元

جاۋاپتى رەداكتور : سۇلتان يماش ۇلى
جاۋاپتى رەداكتور : ماۋلىت ەشارىپ ۇلى
مۇقاپاسىن جوبالاعان : شاتتىق اگسا

شۋاقتى كۈندەر

*

شىنجاڭ خالىق باسپاسى باستىردى
(ۇرمىجى قالاسى، وڭتۈستىك ازاتتىق كوشەسى، 348 - اۋلا)

شىنجاڭ شىنخۇا كىتاب دۇكەنىنەن تاراتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا خۇاڭۇڭ باسپاسى شەكتى سەرىكتىگىندە باسلىدى

فورمات 1/32 787 × 1092 ، 8.5 تىباق

2005 - جىلى، تامىز ، 1 - باسپاسى

2009 - جىلى، شىلدە، 2 - باسلىۋى

تىراجى: 1501 — 3500

ISBN 978 — 7 — 228 — 09039 — 6

باعاسى : 12.00 يۋان

الغى سوز

بۇ كىتابنىڭ ئىسمى «ئالغى سوز»

ساعاتجان مالگاچار ۇلى ۋىلى بۇ كىتابنىڭ ئىسمىنىڭ
ازاماتىمىز، ابۇلى قلامگەر باۋىرىمىز، ئارباغاتاي ۋالى
مەكەمەسىنە ئۇسىپ بارۋان بۇرىن تولى اۋداندىق ورتا
مەكتەپتە وقتۇشى، تولى اۋداندىق ۇكىمەنتە كەڭسە
مەڭگەرۋىشى بولپ مىندەت اتقارغان كۈنە كۈر
چەرلەسىمىز، «بانىر قازاننان» بىرگە ۋادام تاتقان
سىرلاسىمىز. اۋداندىق ۇكىمەنتىڭ كەڭسە قىزمەتى
دەگەنىمىز مالش مالدار بازارىنىڭ قايناعان ساۋدا
ورتالىغى سەكىلدى. كۈنى - ئۇنى ۋادام اباغى ۇزىلمەيتىن،
تىنىم تاپتىرمايتىن، تىنىس الدىرمايتىن جۇمىس،
نومەنىن مالمەت كەرەك، جوعارىغا دوكلات كەرەك.
نومەندەگىلەردى قابىلداۋى، جوعارىلاردى كۈتىپ الۋى
قاچەت. بارلىغىنىڭ كوڭىلىن تابۇغا، رازى - حوش ەتىپ
اتاندىرۇغا تۇرا كەلەدى. جوعارىغا جاقپاساڭ سۈگىسكە
قالاسىڭ، نومەنگىگە جاقپاساڭ نارازىلىققا تاپ بولاسىڭ.
ساعاتجان مۇرىغا سۇ جەتپەيتىن ۇسى قاربالاستىڭ
اراسىنان ۋاقت تاۋىپ، ادەبىي شارۋاشلىقپەن شۇغىلدانا
ۋىلىدى.

بۇ كىتابنىڭ ئىسمى

نۇسخا - 5005

ادەبىيەتتىڭ ۶بىر جانرىمەن عانا مەس، پۈە زىيا،
 پروزا، سىن - زەرئىتە ۋىساللارنىڭ بارلىغىمەن دە
 اينالىسىپ، ۶ارقايسىنىدا وزىندىك قول تاڭباسى بار
 شىعارمالار جارىلاپ كەلدى. قازىر سول ۶دارە جەلى
 گازەت - جورنالداردا باسىلىم كورگەن جانە باسىلىم
 كورمەگەن ۶ار جانر شىعارمالارنىڭ بىر كىتەپ، سۈرپىتاپ
 تۇغۇش جىناغىن ۋىسىنىپ وتىر. بۇل جىناقتان ۶بىز
 جۈرەككە جۇمىساق، كوڭىلگە جىلى بىلىنەن سۈبەلدە
 ارقىلى ورنىلگەن تالاپكەر جاننىڭ يىبالى دا بىيازى
 مەنەزىن، مادەنىيەتتىلىگىن اڭغارامىز. سەزىمگە شەبەر
 وقىس بەرلىستەر، توسىن قۇبىلىستار نازىك لىرىكالىق
 شارپۇلار اراسىنان ۶وز تىرشىلىگىمىزدە، تايىغى ورتامىزدا
 وزىمىزبەن بىرگە جاساسىپ كەلە جاتقان ۋاقىعالارغا قاينا
 ۋىشراسىپ، تانىس جانە بەيتانىس وىرازدارغا جولعامىز.
 ماحابباتتى، نىزگىلىكتى، كىشىلىكتى، كىشىلىكتى
 تانىمىز جانە سولار مەن تاپسامىز. شىعارماننىڭ
 رىالىستىڭ سىپاتىن ارتتىرا تۇسەنن وسى قاسىيەتتەر
 وقىرمان جۈرەگىنەن جول تاپارى داۋىسىر. شىعارماننىڭ
 رىخا

ع. ۶بىلال ۋلى
 2004 - جىلى قازان

جوڭگەم دە بىلىنەر جۇرگەنگە.....
قەدەر ئىشىق رەقەن سەمبەككە تەكلىپ نىيەتكە لىقۇلقا
نەشە ساغاتجان مالگا جدار ۇلى بالا جاسىنان ان ايتىپ،
دومبىرا شەرتە تىن، ادە بىيەت. كورگە مونەرگە اۋەس تالاپتى
جىگتە دى. ول تالمىي تالاپتانىپ، قىرانداي
قانانتانىپ، بەرىلە قۇلىشىنىپ، زەرىكپەيى زەدە نىپ
ومىردى ولەڭمەن ورنەكتەدى. وتانعا، حالققا، پارتياعا
تەرەڭ سۇيسپەنشىلىكتە بولا وتىرىپ وت لەپتى، جۇرەك
جاردى بىقلاسى مەن ادالدىغىن اىگىلەدى. بالالىق،
جاستىق شاقىتتىڭ قىماس كۈندەرىنىڭ ارتتا قالغىنىن دا
ساعىنىشىپەن جىرىنا تىەك ەتىپ، ماحاببات قۇدىرەتىنە دە
قالامىن سۆزادى. ولەڭ ولکەسىن ارالاي جۇرىپ اعا
بۇنىداردىڭ جولدىن قۇپ، شىعارمالارىن زەرتتەپ،
ازامانتىق كوز قاراسىن ورتاعا قويىپ، اقىن-
جازۇشىلاردىڭ شىعارما قۇنىنا باعا ايتىپ، دارالق
ستىلدىن تانى الدى. ادە بىيەتتىڭ تۇرلىشە جانرىنا:
اڭگىمە، پوۋەست، ەستەلىك، ەسسە، ادەبى سىن جاققارنا
قۇلاش سەرمەپ جان- جاقىتى قارمانىپ تاۋ بۇلاعىنىڭ
ساي- سالادان سىڭغىرلاپ اعىپ ارنالى انا وزەنگە
قوسىلغانىنداي قالامىنا قارىم ەبتىرىپ، باس- اباعى

.....	42
مازمۇنى	25
الغى سوز.....	57
جورگەم دە ئىلىنەر جورگەنگە.....	85
.....	92
.....	54
بىرىنشى بۆلۈم	44
.....	44
.....	54
جىر جالىنى	54
.....	54
.....	80
قوش بالالىق.....	2
.....	04
جىلدارغا جاۋاپ.....	4
.....	6
كۆكتەم جىرى.....	6
.....	8
اققۇ جىرى.....	8
.....	10
التىن ۋيا.....	10
.....	11
ءجايلاۋ تاغى.....	11
.....	13
ءجايلاۋ كەلبەنى.....	13
.....	14
تۇعان جەر تولغاۋى.....	14
.....	16
الى ەستە سول كەسكىندەر.....	16
.....	17
باس يەمىن ەمشى دەگەن انتغا.....	17
.....	18
جاساي بەرشى ارۇم.....	18
.....	20
ءوزىڭسىڭ.....	20
.....	22
بىر كۈنى.....	22
.....	22
ويلان دوسىم.....	22
.....	23
ئىلەك.....	23
.....	22
.....	22

- 24.....ساۋلەتاي
- 25.....ارمان ءان
- 27.....ايم دا سەن، جانىم - اۋ، كۈنىم دە سەن
- 28.....ءارىعا جۈرەك
- 29.....بارلىققا دەگەن ماحاببات
- 32.....وتىز جاستاعى ويلار
- 34.....ۋكىمى بار سوغىندا
- 36.....اقىل، ار - نامىس تۇرالى
- 36.....اخشىلىق
- 38.....قۇانىشپەن كەلىشى جاڭا جىلدارىم
- 39.....جاڭا جىل كەشىندە
- 40.....ماي تاڭى
- 41.....مەكتەبىم
- 42.....شاۋەشەكتەن قايتاردا
- 45.....كوكتەم گۈلدەرى
- 46.....نوسىن تۈپسىكتەر
- 47.....دوستىققا جەنەر باقت نە، شىركىن
- 48.....قالقاعا ايتار از تىلەك
- 49.....باقت قاينارى
- 51.....راقىمە توللا اپشىگە
- 52.....ناۋىزداعى شاتتىق
- 54.....ءاي شۇماقتار
- 55.....كۈندەي كۈلگەن ۋرەنىم
- 57.....ۋسكى
- 57.....انامدى ەسكە العاندا
- 59.....اعامدى ەسكە العاندا

- 62..... تارتۇش
- 64..... جۈرەك سوزدەرى
- 66..... گۈلنار ابدوللا قىزىنىڭ ۶ ان كەشىنە
- 67..... زايىشتىڭ تويىنا
- 70..... اق نىلەكتىڭ ارقاۋى
- 72..... دوسىم قابىلقايدىڭ تويىنا
- 74..... قوڭىر داۋىسنىڭ تاراسىن قوڭىر جەلدە
- 75..... ۶ ان كەتپەسىن اۋىلىڭنان
- 76..... قازاعىمنىڭ ۶ انشى قىزى بولارسىڭ
- 77..... نىلەۋگە نىلەك
- 78..... دوسىم ۶ ماۋلىتقاننىڭ بالاسىن وقۇعا اتتاندىرۇ تويىنا
- 83..... بالام تولقىننىڭ تويىنا
- 82..... ەلامان
- 84..... شۇاقتى كۈندەرىمە عاشىقپىن
- 86..... قىدىر دارىپ قونسىن دەپ
- 88..... قوش ەندى، مۇزىكا پايعامبارى
- 90..... جاعىمپازدارعا
- 91..... سەرگەلدەڭ سەزىم
- 91..... العىس

ەكىنشى بۆلۈم

اخگىمە مەن پۈەستەر

- 94..... بولاشاققا جول

115	نرگلىك نرذەرى
130	بارشەن
138	وتەلمەگەن بورش
152	زالال
158	اسىل ادام اينماس
167	مەنەجە پەنچە نىسار كەلىسە، پەنچە
172	ۋەشەنشى بولم
175	كەلىس كەپ زەنە رىشاۋ كەلىمىدەن لىقە
177	كەلىمە پەنچە كەلىمە
182	چەر كەتەر مەن ەسەلەر
188	استانا اباسىندا
210	وگتۇستىك شىنجياڭ تارىخى جانە مۇرالار
229	دولان اكىم جونىدە تولعانس
237	جاساڭ غۇمىر جادىمىزدا
244	قازاقتىڭ جەرىندە، ابابىڭ ەلىندە
19	سەن

مەنەجە رىشەنە

مەنەجە نەمە دەمەجە

190	سەن لىقەلەشكە
-----	---------------

رقناکال رشامه

دیرا نینجه نینجه نینجه
نینه نینه نینه نینه
دیرله رینجه نینجه
بیر نیشی بولم

نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه

جبر جالنی

نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه

نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه
نینه نینه نینه نینه

نینه نینه نینه نینه

نینه نینه نینه نینه

نینه نینه نینه نینه

قوش بالالىق

ۋوتىپ كەتكەن شىركىن اي،
جىلدار مەكەن، اي مەكەن.
اشق - جارقىن، كوڭىل ۋجاي،
قۇربى - قۇرداس قايدا ەكەن.

كوبەلەك قۇپ، گۈل نەرگەن
بۇلاقتى، ۋساندى، ساي مەكەن.
قاراقات، الما، بۇلدىرگەن
نەرگەن كۈندەر قايدا ەكەن.

تايعا ۋمىنىپ نەپەڭدەپ،
تاقىمداپ تەرى تارتىسقان.
ورەپ تاستا سەكەڭدەپ،
سۇمىلىق جاساپ اتىسقان.

اقسۇبەك قۇپ اسىر - ساپ،
تالاي كەشتى باتىرعان.
شاق قايدا؟
شوپتەن قالمتقى ساپ،
ارايلى تاڭدى اتىرعان.

نەرەككە بايلاپ ارقاندى،

شواقى كۆندەز

«التى باقان» وىنادىق.

كەزسەك تە تالاي جاپاندى،

ويىنعا بىراق تويمادىق.

دەنمىنلەنمەن پىمىلىمە ئۆلۈك دەردىمە

وزىنە بىزدى بالايتىن، دەنمىنلەنمەن

مىنەزى جىبەك مايدالە بىر، دەنمىنلەنمەن

مولدىرەپ كۆلە قارايتىن، دەنمىنلەنمەن

قارا كوز سولبىر قايدا جۇر؟ دەنمىنلەنمەن

پاڭشىز دەك تاپقانلىقىمىزغا

بالالىق داۋرەن قالدى الس،

تەزىمدەپ جاقسى المايتىن. لەشەنمىز

ۋە مىردىڭ ۋەزى الدانىش، دەنمىنلەنمەن

ۋەزىمىزدى ابدەن الدايتىن. دەنمىنلەنمەن

مەس - قوي ادام امانات، لەشەنمىز

ۋە مىرگە مانىشىز تەك كەلگەن. پىلىنمىز

بۈگىن بولدىق ازامات، دەنمىنلەنمەن

اۋىر مىندەت وتكەرگەن.

دەنمىنلەنمەن پاڭشىزغا

كەتسەڭ دە ۋەتەن بالالىق، دەنمىنلەنمەن

ۋە شىنمىم ۋەلى ساغىنمىم. دەنمىز

ۋەزىمىشە ادم الدم نىق،

قاي جەردەن وتان تاپىلام. دەنمىز

1981- جىل 1- قاڭتار

دەنمىنلەنمەن رەھبەر رەھبەرگە

شۋاقتى كۈندە

رەھبەرلىك «نەزەر رىئال»

جىلدارغا جاۋاب رىئالغا مەنەسىز

رەھبەرلىك رەھبەرلىك

جىل، باياۋ جىلجىپ تۇرغانمەن،

قاس قاسمداي تەزىۋىيە جاتىرىزۇلاپ.

بىر سەكەن ئار بىر جاقتان، قاسمىز رەھبەر

سوزاشساق المىساققان. مەن پەيغەمبەر

مۇجىلىپ تاۋ، سۆزلىپ وزەن، سۆز مەن ئالە

قالغان شىعار ادامزات تالاي شۇلاپ.

رەھبەرلىك نەزەر رىئالغا

كەتكەن شىعار تالاي دارىيا، قەلە پەيغەمبەر

بىر بەتتىن شەرناسىن تۈزۈپ. نەزەر رىئالغا

جولنىدا كەزىككەندى جاياپاپ - كۈزۈپ.

جوعالدى نۇرمان بولمىپ كومىر، - رەھبەر

جەل ازىناپ قۇرادى جاسنىل وڭىر. نەزەر رىئالغا

بىراق، تەك ادام قالدى، وشپەدى ومىر.

نەزەر رىئالغا تەبىئەت

تاس عاسىردان شۇلاپ تەكەن،

قان توڭس سوعىستاردان، نەزەر رىئالغا

دال وسى كۈنگە جەتكەن. رىئالغا مەنەسىز

رەھبەرلىك رەھبەرلىك

عاجاپ - قوي ادام پاراساتى. نەزەر رىئالغا

رەتەدەن... رىئالغا - 1892

باستى اۋىر قۇلدىق جۈگى جەلكەدەن.

شۋاقتى كۈندەر

اۋليەلەر، جىن - بەربلەر، پالانچا نەمە
ەسەرە - بېيلەپ داۋرىقتى. مەن بىر پەسەپ
ەڭبەكشىلەر قان - تەرىنەن، تەلچىك سا
قۇردى وىن - ساۋىقتى. ساۋىقتى، ساۋىقتى، ساۋىقتى
امال نە؟... مەن بىر پەسەپ بىر پەسەپ
كەتتى ماڭگى تالاي سارياز، تالاي سارياز
كەككە تولى جۈرەكتەرى ورتەنە. مەن بىر پەسەپ
سونان بەرى ويلانشى، كالىدا بىر پەسەپ
قاندا كوزدەن جاس ەگىلدى، مەن بىر پەسەپ
ادام ات بوپ قاندا ارباعا جەگىلدى.
مەكەندەرىن تاستاپ ارتقا قيا الماي،
كوزدەرىنىڭ جاس مونشاعىن تيا الماي،
«اقتابان شۇبىرىندى ەل اۋىپتى»
سول اۋعاننان كۈرەس جولدىن تاۋىپتى.
كەشەگى ارمان ادامزاتنىڭ،
«ۋىشقش كىلەم»، «اعاش اتى»،
كەڭىستىكتەن تاپتى بۈگىن سالتاناتتى.
اشۇلانىپ سوقسا داۋىل شىقىنىپ،
وتسە وقتار قۇلاق تۇپتەن سقىرىپ،
اقيقاتتى جەڭە المايدى كۇشتىلىك.
دەرەكتى، دەرەكسىز جىلدار كەتتى جىلىسىپ،
تايىعات تا تۇرمايدى بىزدى قىسىپ.
زىمىرىق جەل سوقسادا، بىن بىلمەي،
كۈن جىلۋىن وتكىزدى كوزىنە بىلمەي.